

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Tertius In Libros De Coelo; De Generatione Et Corruptione;
De Anima; Et Metaphysicam Aristotelis

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

IV. An sensus sint potentiæ activæ & passivæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95375)

xxvii. Respondeo negando sequelam, & ratio est, quòd in brutis experiamur discursus & ratiocinationes aliquo usque similes discursui & ratiocinationi hominum; quæ in plantis non magis experimur, quàm in igne & similibus, quæ ab omnibus non habentur rationalia: deinde ratiocinari supponit principium cognoscitivum, quod omnes plantis negant, & brutis concedunt: imò S. Thomas 1. p. q. 78. art. 4.º dicit, *Avi colligit paleam, non quia delectat sensum; sed quia utilis est ad nidificandum.* Et loco supra citato: *Et ideo in homine non sunt aliæ vires utendi quodam Syllogismo ad inquirendum, sed eadem, perfectiores, quam sint in aliis animalibus.*

DVBIVM II.

Quot potentia Anima sensitiva, & quæ sint?

RESOLUTIO I.

xxviii. **D**ico 1.º, potentia animæ sensitivæ generaliter numerantur tres, scilicet cogitativa aut cognoscitiva, & est illa, quæ objectum percipitur ab animali: 2.º appetitiva, & est illa, per quam animal objectum appetit ut bonum, vel averatur ut malum; 3.º locomotiva, & est illa, quæ animal se localiter movet, vel ut quod appetit, obrineat, vel, ut, quod averatur, fugiat; ad loco-motivam refertur fatus, seu potentia fandi.

RESOLUTIO II.

xxix. **D**ico 2.º, potentia sensitiva, sive sensus, numeratur communiter duplex, scilicet internus & externus; externus est cujus operationes immediatè pendent ab organo & objecto externis, sive extra animal apparentibus; internus è contra, cujus operationes immediatè tantum ab organo intra animal latitante pendent, cum sola dependentia mediata ab organo & objecto externis; propter quod fit, quòd sensus internus plerumque ab objecto absente moveatur, non item externus.

RESOLUTIO III.

xxx. **D**ico 3.º, sensus externus numeratur quintuplex, scilicet visus, auditus, tactus, gustus, odoratus, de quibus infra fusius.

Dices sitis & fames, dolor & voluptas, gravitas & levitas, sunt objecta sensus externi, nullius tamè ex illis, ergo sensus numerari debet plusquàm quintuplex.

xxxi. Respondeo sitim & famem, pro contractione ventriculi, esse objecta tactus; pro dolore verò inde orto, esse objecta potentia appetitivæ; sicut & voluptatem formaliter pro actu formali appetitus sumptam; secus pro objecto talis actus; sic enim ad illum sensum externum spectant, ad quem spectat illud objectum; gravitas denique & levitas secundum se, non sunt objecta alicujus sensus, sed ratione majoris vel minoris compressionis ipsius corporis, quomodo spectant ad tactum.

RESOLUTIO IV.

xxxii. **D**ico 4.º, sensus internus à variis etiam, apud Rubium, numeratur quintuplex, scilicet sensus communis, memoria æstimatoria, imaginativa & phantasia; per sensum communem percipiuntur omnia objecta sensuum externorum; per memoriam actuantur species objecti externi aliquando percepti in sensu interno existentes; per imaginativam formantur ex diversis speciebus rerum aliquando sensu perceptarum; imperceptarum imagines: per æstimatoriam percipitur ratio convenientiæ vel inconvenientiæ, quæ sub sen-

sum externum non cadit; sic enim movetur canis ad comedendum movente æstimatoria, quòd conveniat cani manducare; phantasia verò melius cum imaginativa confunditur, quàm distinguatur, sic ut cum D. Thoma 1. p. q. 78. art. 4.º quatuor tantum sensus internos agnoscamus, videlicet *sensum communem, imaginativam sive phantasticam, æstimatoriam & memorativam.* Hic tamen advertere debes omnes illas potentias esse eandem animæ entitatem, quantum talis vel talis actus elicitivam, ac proinde dicimus cum S. Augustino de libero Arbitrio lib. 2.º cap. 3.º unicum esse sensum internum ad quem (inquit) *ab istis quinque notissimis sensibus omnia referuntur, qui omnibus communiter præsidet, præcellens sensibus corporis, &c.*

DVBIVM III.

Quæ, & quibus animalibus potentia assignata convenient?

RESOLUTIO.

xxxiii. **D**ico hoc dubium non esse nostri fori, ut tamen tantillum curiosis satisfaciam, valde probabile puto omne animal habere sensus aliquos internos & externos, nam quodlibet animal, si pungatur, læsionem percipit, in quo est tactus, & ut læsionem evitet, se contrahit, in quo est potentia æstimatoria; imò vel in limace, tactum, æstimatoriam, & memoriam notamus; tactum imprimis & æstimatoriam, quia læsus cornua contrahit ut læsionem vitet, deinde aliquamdiu illa intus continet, in quo est memoria præteritæ læsionis: de gustu verò videtur probabilius, quia omnia quærunt alimentum tibi conveniens; sed quid de piscibus? an auditum & odoratum habeant, de visu vix ullus dubitat, qui cum Aristotele de Historia animalium l. 4.º c. 8.º in talpis subtilem visum agnoscit: de auditu aliquid colligere est ex piscatorum silentio & furtivo gradu, quo ad pisces accedunt: de odoratu videtur certius, cum nonnulli ut lupi pisces aquam fetidam averfentur, anguillæ verò appetant. Sed Quæres an homo sensibus præstet cæteris animalibus?

Respondeo negando juxta hos versus:

*Nos aper auditu, limx visu, simia gustu,
Vultur odoratu, præcedit aranea tactu.*

Sensus tamen hominis utpote nobiliorem formam sequentes, & in entitate saltem inadæquatè spirituales, sunt aliis nobiliores.

DVBIVM IV.

An sensus sint potentia activæ & passivæ?

RESOLUTIO.

xxxiv. **D**ico, sive sensus sumatur pro eo, quod præcisè dicitur ex parte animæ, sive præcisè pro eo, quod dicitur ex parte corporis seu organi est partialiter activus & partialiter passivus ipsius sensationis.

xxxv. Probatur, quia sensus, tam ex parte animæ, etiam rationalis, quam ex parte organi, est sufficienter proportionatus ad partialiter agendum & partialiter patiendum ipsam sensationem; ergo, &c.

xxxvi. Probatur antecessè pro 1.ª parte (pro secundâ enim satis inter omnes cõvenit) quia anima, etiam rationalis, est sufficienter proportionata ad producendam sensationem, quidni & ad illam partialiter

tialiter recipiendam? nam plus perfectionis requiritur ad agendum, quam ad patiendum, ut patet ex materia 1a, ergo, &c.

xxxvii. Objicies 1°, ex P. Oviedo: anima rationalis non potest esse adæquatum subiectum ullius formæ materialis, ac per consequens, nec sensationis, ergo nec inadæquatum seu parziale: Probatur consequentia; quia ideo non potest esse adæquatum; quia inter rem spirituales & materialem est improprio; sed eadem improprio remanet respectu subiecti adæquati; ergo, &c.

xxxviii. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in accidens & phantasma; accidens non potest esse adæquatum principium substantiæ, phantasma principium adæquatum speciei intellectualis spiritualis; quia inter accidens & substantiam, inter phantasma materiale & speciem spirituales est improprio; sed eadem improprio remanet respectu principii inadæquati, ergo, &c. consequentia hæc est contra ipsummet Oviedum Physicæ controversia 9. puncto 4. pro accidente: Pro phantasmate verò de Anima controversia 1. puncto 5. ubi dicit illa posse esse principia inadæquata, non obstante suâ improprio; ergo & hic idem in principio passivo, non obstante suâ improprio, admittere debet. Vndè

xxxix. Respondeo 2°, concessio antecedente negando consequentiam ad ejus probationem distinguo; ideo non potest esse adæquatum, quia inter rem spirituales & materialem est improprio subiecti adæquati ad formam, concedo, subiecti inadæquati, nego: sicut enim inter causam & effectum potest esse improprio causæ adæquatæ & portio causæ inadæquatæ, ita inter subiectum & formam potest esse improprio subiecti adæquati, & portio subiecti inadæquati.

xl. Objicies 2°, sensatio non distinguitur à speciebus impressis, vel saltem (si realiter distinguatur) ab illis loco organi producitur; ergo, &c.

xli. Respondeo negando antecedens pro 1^a parte, quia quantum experimur, qui dormiunt oculis apertis, ut lepores, vel qui vehementi distractione oculis apertis detinentur, habent species impressas, non tamen visionem, ergo visio ab illis distinguitur, nec ab illis realiter distinctis producitur.

D V B I V M V.

Quid sit objectum sensibile & an detur objectum sensibile commune?

R E S O L U T I O I.

xlii. Dico 1°, objectum sensibile est illud, quod aliquo sensu percipitur; vel ratione sui, ut color respectu visus, sapor respectu gustus; vel ratione qualitatis superadditæ, ut paries respectu coloris, pomum ratione saporis; vel ex comparatione diversarum sensationum inter se, ut motus respectu sensus interni; de quo statim fusius.

R E S O L U T I O I I.

Ante hanc Resolutionem
xliii. Suppono 1°, esse apud omnes certum dari sensibile proprium, id est, objectum, quod ratione sui unicum objectum movere potest ut color visum, sonus auditum, &c. de quo dubiis sequentibus.

xliii. Suppono 2°, per sensibile commune hæc intelligi objectum ratione sui, sive secundum se im-

mediate, à duobus saltem, aut pluribus sensibus externis perceptibile; non verò objectum sensus communis, quia omnibus certum est illud dari.

xlv. Dixi à duobus saltem aut pluribus sensibus, quia certum est quinque sensibilia communia ab Aristotele enumerata, quæ sunt figura, magnitudo, numerus, motus, quies, non esse ab omnibus sensibus externis perceptibilia; nam figura, nec auditu, nec odoratu percipitur; nec quies ab illis, vel ab ullo alio sensu externo, sive sumatur pro negatione motus, sive pro permanentia in esse, prout importat fuisse in eodem loco, quorum alterutro modo sumi debet, percipitur. His suppositis,

xlvi. Dico 2°, non datur sensibile commune ratione sui, sive secundum se immediate, à duobus saltem, aut pluribus sensibus externis perceptibile.

xlvii. Probatur, quia, vel illud perciperetur per speciem propriam, ut vult Scotus, Egidius, Iandunus, vel per alienam & sensibilis proprii, sed modificatam à sensibili communi, ita ut ipsum simul etiam repræsentet, ut docent Thomistæ, Bannes, Mursia, Conimb. Suarez, & plures alii, quos respiciunt Oviedus, Arriaga, Poncius & nuperrimè D. Fromondus de Anima lib. 3. cap. 2. art. 2. negantes aliud sensibile commune præter præsentiam objecti, sive ubicationem, & docentes hanc à visu & auditu simul cum objecto, in quo est, percipi: sed neutrum dici potest, ergo, &c. Probatur minor pro 1^a parte; quia non datur species propria sensibilis communis, ergo, &c. Probatur hoc antecedens 1°, quia alioqui non est cur sicut in vehementi distractione quandoque videtur aliquis color sine figura, quandoque etiam non videretur figura sine colore aliquo, contra experientiam & rationem. 2° sicut videns potest intra colorem ita constitui, ut illius extremitates & figuram non videat, ita posset constitui intra figuram ut illius colorem non videret, hoc iterum est contra experientiam & rationem: cur enim hoc, non verò illud, nisi quia figura non habet speciem propriam, bene autem color? 3° figura non distinguitur realiter à sit 1, situs verò ab ubi; sed ubi non datur species propria, quia alioqui contra Copernicum non dubitarem, an terra moveretur, aut an idem in eodem loco vertendo se motum esset; an sit idem & non omnino simile in locum prioris suffectum, &c. item navi inclusi non dubitarem de motu aut quiete navis, contra experientiam. 4° esset alia species conservationis rei, (si haberent species:) Sed dubitant Philosophi, an ubi sit distinctum realiter à conservatione rei, an indistinctum, ergo non datur species propria ubi: alioqui de eo non dubitaretur, nisi velis visum habere etiam speciem propriam conservationis, quod nullus huc usque dixit; quia alioqui ad oculum pariter conservationem realiter distingui à causa conservante, & re conservata, quod nullus admisit.

xlviii. Adde quòd aliqui dubitent an ubi sit realiter distinctum à negatione motus localis, quæ cum admittere non possit species, clarum est, nequidem ubi illas emittere, alioqui illud dubium esset, contra visum quod nemo dixit.

xlix. 5°. Datur species sensibilis proprii separata à specie sensibilis communis (ut constat ex statim præmissis) & numquam datur species sensibilis communis, saltem attendendo ad ubi & numerum, sine specie sensibilis proprii, ergo verisimilius est hoc habere speciem propriam, & illud non habere; alioqui similiter dicerem conservationem, durationem,